

dök biztosítását, a kötetek bekötetésénél, felállításánál, kezelésénél felmerülő különös szükségleteket tárgyalja részletesebben.

Teljesen osztjuk szerző azon felfogását, hogy a vakok könyvtárait helyesebb a vakok képzésére és gyámolítására szolgáló intézetekkel és egyesületekkel kapcsolatban létesíteni, mint városi vagy állami könyvtárak külön osztálya gyanánt életbeléptetni, még pedig első sorban azért, mivel a vakok ez intézetekkel állandó kapcsolatot tartanak fenn és vezetőik iránt fokozott bizalommal viseltetnek. Méltányosnak tartjuk szerző azon óhaját is, hogy e könyvtárak kezelésével lehetőleg vak embert bizzanak meg, mivel ekként az olvasóközönség és a kezelő közti lelki kapcsolat fokozottabb mértékben van meg s a kölcsönös megértés és bizalom, mely a könyvtár áldásos munkálkodásának egyik legfőbb feltétele, ez esetben biztosítottnak tekinthető. 2.

Gulyás Pál: *Mátyás király könyvtára.* (Olcsó Könyvtár, 551—552. sz.) Budapest, 1916. Franklin-t. 8-r. 68 l. — K 40 f.

MÁTYÁS király minden művészi szépért lelkesülő egyénisége kora egyik legragyogóbb városává varázsolta Budát. A dicsőség, sajnos, nem tartott soká. Sívár esztendők romhalmazzá tették a fényes palotákat, MÁTYÁS székhelyéből nem maradt egyéb, mint néhány beépített fal és néhány kódex. A könyvek szállottak szembe legszívesebben az idő viszontagságaival. Aranyozásuk, színezésük ma is frissen csillogó. S amint a király uralma és neve a későbbi nemzedékek tudatában a nemzeti nagyság szimbólumává lett, a szétszóródott könyvgyűjteményt legendás értékű és számúvá növelte a maradványokon felbuzdult képzelet.

A Korvinák hiteles történetét kapjuk meg ebben a rövid, nagy tárgyszeretettel megírt, becses dolgozatban. Egykorú adatokra, a szakirodalomra és megbízható analógiákra támaszkodva iparkodik feladatát megoldani a szerző. Vállalkozása bibliografiai szempontból tökéletesen sikerül is. A füzet kétségtelenül hivatott feleletet adni a kérdésre: mi volt és milyen volt MÁTYÁS király könyvtára? Egy hiányára tudnék mindössze reámutatni. S ez a könyvtár művelődéstörténeti jelentőségének meg nem állapítása. Nem hangsúlyozza, hogy a gyűjtemény fénykorában semmi egyéb nem volt, mint a király egyéni kedvtelése s a hazai kultúra emeléséhez alig járult valamivel. Néhány egyházi elgyönyörködhetett néha a kéziratok tartalmában is, a nemzet zömére nézve azonban, ideértve a főurakat is, az egész «bibliotheca pro regni decore

extracta», fényes látnivaló volt csupán. Hiszen a nagynevű bárók javarésze még írni sem tudott. Hogy, mint szerző megemlíti, a CORVIN Jánossal kötött egyezségben országos végzés formájában igyekeztek gondoskodni sorsáról, nem jelent épen sokat. Még élénk emlékezetükben lehetett, mennyi anyagi áldozatába került elhunyt uruknak a könyvek összegyűjtése s valószínűleg azt vették észre, hogy a csonthegyi csata után a régi állomány ugyancsak megfogyatkozott. 1502-ben az egésznet már csak 3—400 darabra becsülte Candalei ANNA királyné fegyverhírnöke. Föltehető, hogy közel annyi tűnt el a MÁTYÁS halálát követő zavarokban, de talán több is. A két JAGELLÓ király uralma azután idegen kézre juttatta a megmaradtok legértékesebb részét is. S a sűrű ajándékozások meggátlását már nem tartották szükségesnek a főurak, a lassú romlásban nem látták meg a veszedelmet. Ehhez már több kultúrérzék kellett volna, de kétségtelen, hogy az akkori vezetésztály szellemi értékeket igen kevésbé tudott megbecsülni. Mire a magyar megértette, mi volt számára MÁTYÁS király, már török uralkodott Budán s mindenestől elveszett a könyvtár.

A gyűjtemény alapítási éve bizonytalan, de valószínű, hogy MÁTYÁS-nak kezdettől fogva voltak kódexei s az anyag egy részét elődeitől örökölte. Igazi felvirágzás második házasságával következett be. Ezentúl rendszeresen folyt a gyűjtés, mit kedvezően befolyásolt CORVIN János neveltetése is. Körülbelül ezer kötetre szaporodhatott föl a király haláláig a gyűjtemény, mely szám csak a közkeletű túlzásokhoz arányítva látszik kevésnek. Az akkori legnagyobb könyvtárak sem rendelkeztek ennél sokkal többel. Legnagyobb részük vétel, illetve rendelésre készült, a többi ajándék, sőt talán katonáinak háborús szerzeményei. Megbizottai nem egyszer megfordultak a nagyobb itáliai városokban, hogy uruk könyvigényeinek megfelelőhessenek. A KORVINÁK néhányában a másoló egyenesen megmondja, hogy MÁTYÁS számára dolgozott. Egyik-másikat viszont készen vették s ezekbe utólag festették bele a királyi címert. Sőt megvásároltak olykor kifejezetten idegenek részére készült kéziratokat is. A magyar udvarnak magának is voltak másolói, de nem hihető, hogy Budán állandóan egész másolóműhely talált volna foglalkozást. Ehhez hiányzott a megfelelő könyvanyag és környezet. A palota dunai oldalán volt elhelyezve a könyvtár. A könyvek állványokon, az egyes tudományok szerint csoportosítva. A korunkra átszármasztott 116 kötet, két görög kivételével, latin nyelvű. Az ókor klasszikus írói, az egyházatyák s a humanisták egyaránt képviselve voltak benne.

Említés esik magyar és héber könyvekről is, de ezekből egyet sem ismerünk. Ösnyomtatvány mindössze kettő került elő, a nyomtatott könyvet a király kevesebbre becsülte, jóllehet népszerűsítő jelentőségét és értékét teljesen ismerte és elismerte.

A kéziratok szövegei igen közepesek. A hamaros befejezés kedvéért könnyen olvasható másolatokról készültek. Annál jelentékenyebbek művészi szempontból. Különösen a firenzei *ATTAVANTE* készítményei tűnnek ki. Természetesen nem egyformán díszesek. Olyknak minden ékessége, néhány iniciále, másoknak egész lapjait betölti a reáfestett kép. Legfőbb jellemzőjük a kötés. A selyem- és bársonyból valók külföldi eredetűek, a bőrkötések minden valószínűség szerint itthoniak, mert nagyjából egyformák, holott a beléjük foglalt kéziratok különböző helyekről valók. Az idegenekénél gazdagabb aranyozás és paszomántos fonadék alkotta keretek a rendes ismertetőjeleik. A könyvek őrzésére mindig hozzáértő, tudományokkal foglalkozó embert jelölt ki a király, kinek a könyvtár, mint az előbbieik bizonyítják, különösen becézett birtoka volt. Halála után természetesen ez sem került el egyéb alkotásainak sorsát. 1510-re egy velencei tudósítás szerint már egyetlen értékes darabja sem maradt. A meglévők egyik részét azután a török Konstantinápolyba vitte az itthagytakat hiába akarta több jelesünk, különösen I. Rákóczi György, megszerezni. Buda visszavívói már csak lim-lomot találtak az egykori fényes királyi székvárosban. A Törökországba került kötetek további sorsának leírásával végződik a derék, alapos értekezés, melyet a céhbeli érdeklődők, de a nagyközönség is örömmel fognak végigolvashatni. Multunk egyik sokat emlegetett büszkesége világos képpé elevenedik előttünk.

Függelékül szívesen vettük volna a meglévő, kétségtelen Korvinák lajstromát.

TÓTH ZOLTÁN.